

Att gynna Hybrit riskerar protektionistiska motreaktioner

Dagens Industri den 1 juli 2023

I början av juni var dignitärer från när och fjärran på besök i Sverige för att förevisas den gröna boomen i Norrland. Stålsatsningarna framstår efter mötet alltmer som ett led i den protektionism som växer fram såväl i Bryssel som i Washington.

Under toppmötet diskuterades bland annat standarder för vad som får kallas för fossilfritt stål. Ebba Busch frågar sig i Dagens Industri den 31/5: "Om vi ser ny framväxande teknik som kan kapa det [stålets koldioxidutsläpp], ska vem som helst få lov att klassa det som grönt stål? Om vi ska kunna bevara den konkurrens fördel som H2 Green Steel och SSAB Hybrit står för, då behöver det finnas en gemensam standard där".

Högtravande retorik om den egna industrins förträfflighet brukar i nästa andetag leda till alltmer högljudda krav på protektionism. Busch upprepar vad SSAB, LKAB och H2GS har sagt: Sverige ligger i framkant och är världsledande på fossilfritt stål. Detta är dock en sanning med modifikation.

I Brasilien har man sedan 2015 utvecklat en tillverkningsmetod som använder sig av träkol från eukalyptus. Enligt företaget bakom tekniken, Aço Verde do Brasil (AVB), påbörjade man en fossilfri helintegrerad ståltillverkning redan år 2015. Företaget släpper ut 0,02 ton CO₂ per ton producerat stål, vilket är en hundradel av det genomsnittliga utsläppet vid ståltillverkning 2022. Tekniken har lyfts fram som lovande bland annat av Elisabeth Wetterlund, professor vid Luleå tekniska universitet. Om biobränsle räknas som fossilfritt måste rimligen även denna teknik göra det.

Jättarna i stålbranschen – Baowu, ArcelorMittal, Ansteel, Nippon Steel osv. – ligger alla långt framme i utvecklingen av nya teknologier för framställning av järnsvamp och stål. Än så länge använder de naturgas, men beroende på vad som visar sig mest ekonomiskt fördelaktigt kan de antingen övergå till att använda vätgas eller uppnå fossilfrihet genom koldioxidavskiljning och lagring (CCS).

Om bidragskapitalisternas och näringsministerns engagemang för att minska de globala CO₂-utsläppen vore genuint skulle de förespråka sund konkurrens mellan olika teknologier. Det i stället för att subventionera vätgasbaserad ståltillverkning där statens eget bolag LKAB har den största rollen. Vid teknologiskiftet är osäkerheten exceptionellt stor. I dag pågår ett åttiotal utvecklingsprojekt i världen med syfte att hitta de mest effektiva sätten att producera fossilfritt stål. Så småningom kommer det ur denna månghövdade sökprocess att utkristallisera sig vilken eller vilka metoder som är mest effektiva.

Mötet i Luleå visar att retoriken om det gröna stålet i själva verket döljer en oroande trend mot alltmer protektionism i västvärlden. Krav på standarder och definitioner för vad som ska räknas som fossilfritt framstår som en strategi för att inskränka konkurrensen. Lite hårdraget verkar vätgasstålets företrädare önska att inga andra bolag ska kunna kalla sig för fossilfria. Att de ledande länderna

skulle acceptera att Sverige, med en fyrahundradel (0,24 procent) av världsproduktionen av stål, skulle ges makten att bestämma vad som definieras som fossilfritt stål finns givetvis inte på kartan.

Givet makrotrenderna i världen bör ingen bli förvånad över denna utveckling i Sverige. Enligt Global Trade Alert har antalet handelshindrande åtgärder i världen varit tre och en halv gånger antalet handelsfrämjande åtgärder sedan 2019. Skillnaden har eskalerat det senaste året. Antalet nya protektionistiska reformer passerade 1 100 år 2022. Vid en uppdelning av de olika kategorierna av åtgärder framträder ett intressant mönster: 55 procent av de handelshindrande reformerna är subventioner. Resten utgörs främst av tullar, kvoter och villkorade åtgärder. En branschvis uppdelning visar att stålindustrin drabbas av flest protektionistiska åtgärder.

LKAB:s planer för vätgasbaserad järnsvampsproduktion, ansökningarna om miljardbidrag och H2GS etablering i Boden med hjälp av omfattande offentliga kreditgarantier är illustrativa exempel på denna tilltagande protektionism. Med en standard för fossilfritt stål exkluderas flera av de tillverkningsmetoder som mycket väl kan ha större potential än prestigeprojekten i Norrland.

Sveriges välstånd är extremt beroende av vår utrikeshandel – summan av export och import överstiger 100 procent av BNP. En ökad protektionism kommer därför att slå särskilt hårt mot svensk ekonomi. Den som vidtar protektionistiska åtgärder för att skydda sina företag utlöser regelmässigt motåtgärder från andra länder. Det vore därför direkt ansvarslöst om regeringen för att skydda en enskild bransch som sysselsätter knappt 0,3 procent av arbetskraften inför åtgärder som kan utlösa protektionistiska motåtgärder som riskerar att slå mot andra delar av näringslivet, delar som kan vara betydligt viktigare för vårt välstånd.

Magnus Henrekson
Christian Sandström